

Canigia Mestdagh & Inge De Cleyn
Vrije universiteit Brussel
contact: *canigia.mestdagh@vub.be*
inge.de.cleyn@vub.be

Academisch Nederlands @VUB: V-oelen, U-itleggen en B-egeleiden

1. Inleiding

De projectwerking *Academisch Nederlands* van het Academisch Centrum voor Taalonderwijs van de Vrije Universiteit Brussel wordt voorgesteld via de afkorting

‘VUB’, waarbij de letters respectievelijk staan voor ‘Voelen’, ‘Uitleggen’ en ‘Begeleiden’. Het ultieme doel van het project is om de eerstejaarsstudenten taalvaardiger te maken en zo het studierendement te verhogen.

2. Voelen

Het project wil nagaan welke instromende studenten taalbegeleiding nodig hebben opdat ze hun universitaire carrière vlot tot een goed eind zouden kunnen brengen. Via diagnostische taaltesten wordt eveneens ‘gevoeld’ welke taalproblemen er zijn. Ook bij leerlingen uit het secundair onderwijs peilt een pre-instroomtest naar de talige vaardigheden.

2.1 *Opbouw en doelgroep van de taaltest*

Vier taaltesten, bestaande uit twintig meerkeuzevragen, worden afgenomen op papier of digitaal. De resultaten van de testen worden opgedeeld in vijf verschillende categorieën, namelijk ‘begrijpend lezen’, ‘tekststructuur’, ‘academische woordenschat’, ‘academische context’ (het academisch register) en ‘basistaalvaardigheden’ zoals spellings- en grammaticaregels. Via een gepersonaliseerde feedbackmail krijgt de student zowel per onderdeel als globaal feedback.

Uit de universiteitsbrede resultaten blijkt dat voor ongeveer één op drie studenten taal een barrière kan zijn tijdens de studieloopbaan. Vanzelfsprekend vormt deze groep studenten de primaire doelgroep van het project *Academisch Nederlands*.

2.2 *Bepaling pijnpunten per categorie*

Om de grootste taalproblemen bij studenten op te kunnen sporen, werd de score per restonderdeel geanalyseerd. Gemiddeld scoorden de studenten 61,79% op begrijpend lezen, 70,16% op tekststructuur, 66,68% op academische woordenschat, 61,76% op academische context en 62% op basistaalvaardigheden. Daaruit kon worden vastgesteld dat de geteste studenten vooral moeilijkheden hebben met begrijpend lezen, de academische context en de basistaalvaardigheden.

2.3 Invloed van de moedertaal

Moedertaal	Begrijpend lezen	Tekststructuur	Academische woordenschat	Academische context	Basistaalvaardigheden
Nederlands	65%	72%	69%	65%	65%
Frans	58%	69%	63%	56%	58%
Engels	43%	58%	65%	63%	67%
Duits	52%	50%	47%	41%	41%
Nederlands & Frans	57%	65%	69%	61%	61%
Ned +	61%	78%	64%	63%	63%
Frans +	46%	59%	57%	45%	48%
Andere	53%	65%	55%	53%	50%
Gemiddelde	62%	70%	67%	62%	62%

Tabel 1 – Scores taalttest 2016-2017 per moedertaal.

Bovenstaande tabel geeft de scores volgens moedertaal weer, per categorie, waarbij de scores die lager zijn dan het universiteitsbrede gemiddelde werden gemarkeerd.

Studenten met als moedertaal enkel Nederlands scoren het best, gevolgd door degene, die het Nederlands en een andere taal als moedertaal hebben (Ned +).

Moedertaalsprekers van het Duits blijken dan weer het meeste moeite te hebben met de test en studenten die niet werden opgevoed in het Nederlands hebben vooral problemen met de basistaalvaardigheden.

Franstalige studenten scoren goed voor tekststructuur, terwijl ze voor de andere categorieën onder het gemiddelde zitten. Wie zowel Nederlands als Frans als moedertaal heeft, scoort minder goed voor begrijpend lezen en tekststructuur, maar doet het goed op het vlak van academische woordenschat, academische context en basistaalvaardigheden.

2.4 Focus voor instromende studenten

De grootste struikelblokken zijn de academische context, begrijpend lezen en basistaalvaardigheden. Om de studenten goede slaagkansen te bieden, worden tekorten op het vlak van basistaalvaardigheden eerst weggewerkt, om vervolgens de overstap naar het academisch register te kunnen maken met begrijpend lezen en de academische context.

3. Uitleggen

Nadat de studenten op de hoogte werden gebracht van hun resultaten is het van belang om hen meteen te motiveren om op zoek te gaan naar hun eigen fouten en uiteindelijk zichzelf te leren verbeteren. Dat kan natuurlijk alleen maar als ze ook weten welke valkuilen ze moeten ontwijken. Voor die 'uitleg' zorgt het project *Academisch Nederlands* op drie manieren.

1. *Facultaire taalsessies: hoorcolleges* – Steeds meer opleidingen willen een leerlijn academisch Nederlands implementeren in hun curriculum. Het projectteam verzorgt dan eerst een algemeen hoorcollege voor de instromende studenten waarin een aantal punten worden aangepakt, zoals verkeerd gebruik van verwijswaarden en een onaangepast register. Via de resultaten van de taaltest en specifieke vragen van de docenten en studenten, wordt de taalsessie zo goed mogelijk toegespitst op de specifieke noden van de faculteit.

Voor drie faculteiten werd de afgelopen twee jaar een leerlijn uitgewerkt. Vanaf academiejaar 2018-2019 wordt een eerste krijtlijn uitgezet voor andere faculteiten, zodat de taalsessies nauw kunnen aansluiten bij opleidingsonderdelen als 'methodologie' of 'bachelor- en masterproefschrijven'.

2. *Online leerplatform* – Om ervoor te zorgen dat de studenten met een lage score op de taaltest zelfstandig de 'uitleg' kunnen vinden en alle VUB-studenten maximale oefenkansen krijgen, werd een online taalleeromgeving ontwikkeld. Die kan teruggevonden worden via <https://canvas.instructure.com/enroll/TTA8HH>. Behalve de oefenkansen op het vlak van academische taalvaardigheden wordt binnen deze leeromgeving ook aandacht geschonken aan de cognitieve en metacognitieve strategieën die studenten kunnen inzetten bij het verder ontwikkelen en aanscherpen van hun academische taalvaardigheden. Ook wil de *tool* een aanzet geven tot bewustwording, zodat de zin voor correct taalgebruik wordt aangemoedigd.

De online oefeningen *tool* is opgebouwd uit twee grote modules rond academische taal. De eerstelijnsmodules omvatten vijf sets oefeningen die studenten helpen om hun academische taalvaardigheden aan te scherpen bij onder andere notities nemen tijdens een hoorcollege, begrijpend lezen van cursusmateriaal, examenvragen beantwoorden en presentaties geven. De tweedelijnsmodules rond taalondersteuning zijn vooral bedoeld voor studenten met problemen met grammatica, spelling, leesteken- en spatiegebruik. Hierbij wordt gebruikgemaakt van authentiek lesmateriaal dat door de docenten ter beschikking werd gesteld.

3. *Richtlijnen zakelijk schrijven* – Vanaf het academiejaar 2018-2019 tracht het project eveneens de richtlijnen die er binnen de faculteiten bestaan omtrent 'refereren' en 'zakelijk schrijven' te verzamelen in een overzichtelijke en heldere handleiding. Deze documenten zullen dan door de faculteit op een centrale plaats ter beschik-

king worden gesteld, zodat vanuit verschillende opleidingsonderdelen steeds naar hetzelfde document kan worden verwezen.

4. Begeleiden

De studenten kregen via de vorige twee fasen van het VUB-stappenplan al te horen waar het schoentje knelt voor een aantal talige items, en aan welke regels en richtlijnen ze zich kunnen vasthouden om die te omzeilen. In deze derde fase doelt het project dan ook op persoonlijke begeleiding van zodra de studenten zelf in actie schieten.

4.1 Facultaire taalsessies: werkcolleges

Vanuit onder andere de faculteit Psychologie en Educatiewetenschappen kwam de vraag om de studenten te begeleiden bij hun eerste schrijftaken. Ze worden in groep gestimuleerd om op zoek te gaan naar de taal- en stijlfouten in hun eigen eerste versie, maar ook in die van hun *peers*. De discussies die volgen uit al dan niet correcte aanpassingen van de schrijftaken zorgen ervoor dat de studenten taalbewuster worden en hun teksten vanop een meta-niveau leren analyseren.

4.2 Taalatelier academisch Nederlands

Binnen de algemene workshops, georganiseerd door het Studiebegeleidingscentrum van de VUB, kon het project *Academisch Nederlands* zijn plaats verdienen. De studenten die nog geen aanbod academisch Nederlands kunnen genieten binnen hun faculteit en zij die extra begeleiding willen in groepsverband, kunnen hier met hun vragen terecht.

4.3 Persoonlijke afspraken

Er ontstond eveneens een aanbod voor studenten die specifieke vragen hebben bij het schrijven van een verslag, literatuurstudie of master- of bachelorpaper. Zij kunnen een excerpt van hun schrijftaak doorsturen naar de projectmedewerker die met een kleurcode de hindernissen aanduidt. De student wordt nadien uitgedaagd om zijn fouten te analyseren en zelf te verbeteren. Het is bij deze afspraken dan ook de bedoeling dat de student zelfredzamer wordt.

5. Een ‘redelijk eigenzinnige’ blik op de toekomst

Het project *Academisch Nederlands* wil zich de komende jaren professionaliseren binnen de faculteiten. De taaltesten binnen het luik ‘voelen’ geven momenteel een realistisch beeld van de algemene taalvaardigheid en kunnen op termijn aangepast worden zodat de opvallendste problemen meteen worden aangekaart. Het tweede luik, ‘uitleggen’, wil het taalaanbod verder uitbreiden naar de andere faculteiten en zich in de reeds overtuigde faculteiten verder verankeren. De taalsessies worden eveneens elk jaar geoptimaliseerd aan de hand van de feedback van de docenten en studenten. Voor het derde ‘begeleidende’ luik wil het project vooral werken aan het verlagen van de drempel om nog meer studenten te bereiken.